

iudicare & sic expirauit. **N**eo vix inuenitur aliq̄ causa tam iusta quā inuenit defensores pro pecunia cum tamen medici considerantes alic̄ incurabilem infirmitatem nolunt se inromittere pro pecunia de ei⁹ curatione. **I**tem alter aduocatus dixit quidam paup̄i patrociniū postulat causa tua siue iusta siue iniusta sit est in manu mea dūmodo tanta sūma pecunie ponat in bursa mea. **I**legimus in vita sanctorū **C**osme & **D**amiani qui piissimi in arte medicine erant q̄ omnes gratis sine pecunia curabant. **A**d sanctum damianū quedam egra mulier palladia nomine veniens que omnia que habebat in medicos exposuit petiuit eum vt eaz sanaret mox sc̄z damianus eā sanauit. **M**ulier quedā munuscula obtulit sc̄z damiano qui noluit recipere tandem mulier adurauit eum sacramentis fortissimis vt reciperet victus importunitate mulieris recepit cum comperisset scilicet **C**osmas frater ei⁹ indignat⁹ precepit ne corpus eius cum suo corpore sepeliret. **M**oxt sequenti dñs apens cosme excusauit fratres suū q̄ ppter reuerentiam iuramenti & deuotionem mulieris receperat. ideo sibi inuoluit sed tales medici hodie rari sūt q̄ pauperum sicut diuitum curam habent. **S**ed vbi locupletiores sciunt diligencius accedere consueuerunt non ppter ihesum tantum sed ppter deū hui⁹ seculi. s. māmonā. & pecuniā lege decretalem tua nos de homicidio de quodā monacho chirurgico qui quādam mulierē a tumore guttunis curauit consulens eidemne aduēctum iret ne moreretur que neglecto cōsilio eius mortua est papa requisit⁹ dixit non eū esse sine culpa alienū officiū usurpando. **S**i tamē perit⁹ erat & diligenciam fecit post p adā penitenciam misericorditer potuit cum eo dispensare vt diuina celebraret alias non. 2c.

De consulibus & rectoribz cōmunitatum.

Nunc p̄grediendo vltcrius speculādū est aliquid de hīs qui sunt cōmunitatibus in ciuitatibz opidis castris atqz villis que in talibz sunt lugenda tanquā offensa oculorum diuine maiestatis. **E**t certe non pauca se offerunt subtilibz speculanti h non omnibz videntur. **E**t multa crimina ī talibz vetustissimis tempibz sic sunt continuata & a p̄decessoribz ad posteros propagata vt etiam p lege defendunt nec rephēsores admittāt. **S**icut olim de sc̄ domitis tradit sacra scriptura **Gen. xix.** **V**nde **Aug.** in ench. **D**e peccatis hoīm q̄ sola inuitata exhorrescimus. vitata vero pro quibus diluendis sanguis xp̄i effusus est quāuis tam magna sint vt omnino p̄tra se claudifaciūt regnū sepe dei videndo iam tolerare sepe tolerando nō nlla facē cogimur atqz vtinam **O** domine non omnia que poterimus prohibere faciam⁹ & pax ante hūc latendit. peccata quāuis magna & horreda

cū in consuetudinē venerint aut pua aut nulla esse credant vsq a deo
 q non solum occultanda s; & predicanda aut diffamāda videātur qm
 sicut scriptum est laudatur peccator in desiderijs anime sue talis i dms
 libris clamor vocatur. Clamor inquit sodomoz & gomorreorum multi
 plicatus est coraz me quia non solum non puniebantur apud eos vlla
 flagicia veruz etia; vt publice leges frequētabāt hec ille. **Et** quidem
 scdm phm pmo politicoz. **Excellentissimus** modus viuēdi est in cōis
 tatibus in qua regunt omnia ad vitam humanā necessaria oēs artes.
 & q bene viuunt scdm uirtutes iter se pacifici & ab hostibus securi mu
 niti intus & extra. **Et** ideo ciuitas est omunitas pfecta scdm naturā ha
 bens oīa sibi ad finem suū necessaria hoc vtz si scz rectores bñ regūt
 bene impant bene consulunt bene iudicant tanquā prudentes potentes
 & gūebonū amantes. hec enim tria. s. prudentia potencia & amor sm
 phm in politicis requirunt ad bonos omunitatū rectores. **Et** ad ciues
 requirunt q bene obediāt obdruerit bene cū obtinent recte in pāt bō
 sed putas ne hec omnia in aliqua omunitate repiri posse nisi forte i illa
 felicissima ciuitate dñi uirtutū ciuitate dei nostri ad quā quotidie suspi
 ram⁹ dicentes. **Adueniat regnum tuū.** **Et** si in aliqua multitudine suū
 cōitate. peccata p consuetudinē iualuerint ad correctionem illius multu
 tudinis seruandus est modus quē **Aug.** ponit i epla ad aureliū dicēs
Non asperere quātum existimo non duriter. non mō impio illa tollunt
 magis docendo qz iubendo magis monendo qz mirando. **Sic** enī agēdū
 est cum multitudine. **Seueritas** autem exercenda est in peccata pauco
 rum. **Et** siquid mimamur cum dolore fiat de scripturis ominando vni
 dictā futuram. ne nos ipi in nostra potestate sed deus in nostro sermōe
 timeat. ita prius mouebunt spūales vel spūalibus pximi quozum aus
 toritate vlt leuissimis quidē sed instantissimis amonitōibz cetera multi
 tudo frangatur hec ille. **Et** hoc ideo debet fieri ne seditio aut turbatio
 grandis in multitudine oriatur. cui seditioni cedere debet quelibet spiri
 tualis culpa. **Descendendo** igitur ad spūales abusiones in omunitatibz
 primo accipitur omunitas violatio sabbati siue sacraz festiuitatū ptra
 mandatū dei. **Memento** vt diem sabbati sanctifices **Exodi. xx.** **O** quā
 publice offert hui⁹ mandati transgressio hoc in veduris hoc i mer
 cancijs hoc in mechamis artibus hoc in placitis negociorū secularium
 que p totam septimanā cessent excepto die dñico aut festiuitatibz san
 ctorū. nec diffitendū q pro pace rēormāda & litō sopiēdis vbi graue
 scandalū immet licita a iure censetur placitaq. **Sed** cessantibus hīs
 causis mīme sunt licita qā alio die feriato possunt hec expediri. & sciāt
 se non leuiter peccare qui opam dant istis placitationibus sine dāno dif
 feribilius. **Maxime** quia multū distrabunt mētem hoīs ne diuinis

Qua bona ciuitas

*tria requirunt ad bonos
 rectores
 et obedia in sibi.*

*1. reprehensibile abusus
 sabbati.*

intendere possit. Ob qđ spēaliter sanctificatio sabbati est instituta euecti
 ones cū cūribus ad molēdina ad foza ad nūdimas ad nupcias ad loca
 etiā remota ad placita & ad alia pta negocia fieri uidemus idifferenter
Et forte amplius tunc qđ alia die que nullatenus licite valēt excusari
 a graui excessu nisi necessitate excusante aut pietate suadente pri^o in
 diuinis auditis venditiōes etiā si iudem^o publice cū expositionibz rerū
 mercantialium sicut alia die siue in nūdimis siue in alijs diebz forensibz
 quis audibit illos excusare exceptis tamen esculentis & poculentis qbz
 humana fragilitas illa die carere non valet sicut i emptiōibz carnū
 ouoz auū aut ceteroz que breui tempe consumi possūt & non requi
 rūt lōgā morā in ipsoz opatiōe & que alia die forte inueniri n̄ possent
 dimis tñ pp̄ ista non neglectis legim^o. **E**sdras xij. qđ esdras. iussit
 claudī portas iherusalem & neminē de negociatoribz p̄misit intrare pro
 emendis aut vendendis rebus nisi transacto die sabbati nec permisit
 asinos onerare vino viuis ficubz neq; aliquibz oneribz ut intro ferrent
 in iherusalē i die sabbati neq; pisces neq; aliqua venalia p̄misit iferre
 aut vendere i iherusalē. **C**ontraria facientes grauius oburgati sunt
 ab eo. **T**ñ non puto existentibz & omozantibz in ciuitatibz tantā factiōā
 auctiōnē in quoziamz necessarijs breuiter emēdis & consumendis.
Deductores vero ad ciuitates venalia ligna stramina mercantialia p̄a
 nos piper fenū & alia talia non audeo excusare a violatione sabbati car
 nifices vero & pastores p̄ncernas thabe narios vna & pot^o & victu
 alia transeūtibz vēdentes nō puto inuoluēdos damnationi qui nō ex aua
 ricia sed ad gūe; valitatē releuādā hec agūt & ad necessitatē sic etiam
 de panibz vēdeadis. **T**ñ p elemosinas redimendo eoz negligenciā. **D**e
 modo vero seruandi festiuitates & que licet & que nō licet alias recolo
 me scripsisse & de micis festiuitatū & de desitione earūde; plangendū
 est ac lacrimis deflendū qđ nō curat de diuine legis transgressione qđ
 ad sc̄ificationē sabbati s; heu qđ p̄mi dberēt eē i correctiōe sūt p̄mi i trā
 gressiōe sic or. i. **E**sore. ix. mā^o p̄ncipū & magistratuū p̄a fuit i trans
 gressione. **H**ec autē cura p̄ ipaz mēberet cōsulibz & rectoribz omu
 nitatū qui sub certis penis facile haberent remediū apponere oportuū
Ita materia posset dilatarī scđm spēm & formaz ciuilibet ciuitatis.
Secundū rep̄hensibile i cōsulibz ciuitatū est qđ ipsi viros spūales & ec
 clestasticos tam religiosos qđ clericos seculares subicere conant talis
 exactionibz tributis laboribz & seruicijis euectiōibz expeditionibz etiaz
 infollatis & liguis portandis p se aut p ipsoz familiam. **E**t qñq; n̄ p̄a
 necessitate cogente aut imminente. **E**t quidam p munienda ciuitate im
 minente obsidione ciuitatis excusabiles possēt videri quo cessante gra
 uissime culpabiles sunt & peccant mortaliter sic ecclesiasticaz libertatē

2 reprehensibile
 in spūalibz
 oppresio ecclesiarum

suppressentes more pharaonis qui filios israel servire cogebar i luto
 & latere. Attamen sacerdotes & ydolorum cultores liberos esse decernebat
 Gen. xlvij. & j. Eldre. vij. Et qd omnibus talibus formidabile debet
 esse. Tales consules & rectores omnium si punitati non desisterint tunc
 ipsi qz fautores iporum excoriationem se nouerint subiungere & scdm Inno.
 est sententia lata pmissa monitione. sed si tanta foret necessitas ad eam
 releuandam si laicorum non suppetant facultates epi possunt & debent requiri
 p consules qui considerata necessitate aut omnium utilitate possunt cle-
 ricis subsidia moderata & honesta indicere. Si tamen eorum ad hoc non
 sufficeret discretio Romanus pontifex sup hoc consulatur. Cuius interest
 omnibus utilitatibus providere. nec tales consules sic clerum grauantes
 prius omnium restituatur donec satisfacionem fecerint operentem. Ita
 dunt ad hoc duo generalia concilia p duos decretales scilicet non minus
 & c. aduersus de emunitate ecclesiarum que bene sunt notanda & ad ex-
 ecutionem ponenda. Si tamen clerici essent negotatores tunc sicut laici
 ad exactiones uiderentur qd ad hoc obligari utz p capitulum ultimu de vi.
 & ho. clericorum. De immobilibus vero. De quibus antiqua ad ecclesiam due
 mrent tributa sunt soluta & erant tributaria tenent solvere sicut prius
 quia res transit cum onere. Sunt canones sup hoc quos silencio per
 transeo nisi de nouo essent privilegiata. Et licet grauer laici ptra cle-
 rum & religiosos in hoc peccant & clerici se cueri non valeant. Non tamen
 putandum est qd laici ipone id agant deo p se aut p alios illos seuerius
 puniente aut pestilenciaz aut caristia scz fame aut gladio aut incendijs
 que sepe in ciuitatibus fieri uidemus quas tres penas prophete crebrius
 omniati sunt peccatis saluo diuino iudicio qd ppassuri sunt qd mltros
 dei inuolose molestant. Dicit enim xpus qd vni de hijs minimis meis se-
 cistis mihi fecistis. Et si damnatione ceno xij iudicandi sunt qui sua p
 priam mltis dei non dederint. Math. xxv. Quanta damnatione digni
 sunt qui etiam ipis sua tulerunt habere de hoc sapie v. Strabunt iusti in
 magna constancia aduersus eos qui se angustiauerunt & qui abstulerunt
 labores illorum. Et sicut vox martirum clamat ad deum p vindicta. sic vox
 iniuste oppressorum. Tercium reprehensibile est acceptio personarum i co-
munitatibus contra illud legis diuine. Non accipies cuiusquam personam
ita pauperem ut diuitem iudicabis. Ideo differentia est inter acceptio-
 cause & acceptionem persone. Nam cum quis considerat illam proprietatem
 persone ppter quam id qd ei conferre est ei debitum tunc non est acceptio per-
 sone s; cause. Unde glo. sup illud eph. vi. Non est personarum acceptio
 apud deum. Dicit iudex iustus. Causas discermit non personas. Sicut si
 aliquis promouet ad magistrum ppter scienciam. Etiam si sit frater p
 mouentis. Si aut aliquis considerat in eo cui aliquid confertur non id

3 tunc reprehensibile
 acceptio personarum

propter quod illud ei tribuitur esse ei proportionatum vel debitum sed solum quod est
 iste homo petrus vel iohannes. Nam est personarum acceptio non cause ut
 si quis promoueret aliquem quia frater filius aut consanguineus. Ad per
 sonam autem refertur quicunque condicio non faciens ad causam propter quam
 fit dignus hoc dono. Concurrent tamen quicunque simul causa et persona ut si frater
 dignus sit beneficio aut magisterio tunc respectus est solum habendus
 ad causam non ad personam tunc non dicitur acceptio persone sed cause hec
 vero persone acceptio in iudicijs plurimum solet sibi locum vendicare ratione
 muneris consanguinitatis promotionis fauoris timoris odij vel amoris aut
 spe alicuius retributionis. Quocirca talem exprimo personarum acceptio
 nem in regibus episcopis prelatibus iudicibus consulibus rectoribus et vniuersis. In
 quolibet fingit sibi colorem executionis sed deus qui intuetur corda aliter
 iudicabit. Si pauper non habens dare munera aut amicos postulat quod
 iuste deberet sibi ministrari non datur sibi audientia. Diues vero potens
 aut munera apportans mox meretur ingressum et optata obtinebit. etiam
 si forte iudeus aut puerus fuerit. Et ideo in ciuitatibus fiunt sepius se
 ditiones murmuraciones et quicunque sanguinis effusiones propter iniquitatem
 administrationum. Quidam etiam per indirectum extorquere solent mu
 nera et seruicia prebentes difficultates excusaciones querentes ut istum
 cogant ad munera offerenda. Aliter preces non exaudiuntur nec iusticiam
 facturi quod facis appet ex eo quia mox datis muneribus consequuntur
 quod erat prius denegatum quasi dicerent. Alud exodi. Non apparebis
 in conspectu meo vacuus prebentes sibi illud non miserearis in iudi
 cio pauperis. Exodi. xxiij. Sed hoc intelligitur scilicet ut iusticia diues per
 paupertatem non ut a paupere extorqueas aliqua ut sibi iusticiam facies.
 In istis vero et in alijs muneribus aut seruicijs sic per occultas machina
 tiones extortis quilibet accipiens iusto dei iudicio tenetur ad restitutionem
 omnium acceptorum. etiam a iudeis qui nihil habent nisi de usura nisi iusta
 sibi ista deberentur pro expensis aut libera voluntate sine aliqua extorsio
 ne tribuerentur. Ideo Aristo. in politicis dicit. Omnis politica est bona
 in qua plures uirtuosi diuantur. pessima in qua plures mali. Prima est
 aristocracia. secunda democracia. primi querunt bonum commune. secundum proprium.
 Vbi vero unus solus et bonus principatus dicitur regnum. Et est optima po
 litica pessima vero ubi tyrannus. aliud vero impossibile in ciuitatibus est de iniquitate
 rerum venalium et vendibilium. Interesset enim consilium cuiuslibet manere
 rerum vendibilium certum statuere precium secundum proportionem temporum
 locorum rerum et personarum ut ciuitas non grauaretur et pauperes etiam sibi
 de hijs prouidere possent et vendentes non minus lucrarentur et alij grauarentur.
 Et hoc heu raro vel nunquam debite fieri uidemus siue clara siue
 non clara venduntur pistozes vero nec minuunt nec augent de pretio panum

quod reprehensibile si non
 attendantur pauperes et ciuitates

magis tamen agent & hoc ut multi putant. Et ideo sic sicut vulgariter
dicitur. Si cambus porciones carniū ad os piciatur mox latrare desinūt
quod intelligentibus satis patet de muneribus consulibus donatis extra illud
prophetum. De qui iustificatus impiū p muneribus & iusticiam iusti au
feris ab eo ysa. x. Item aliud nimis est abusuū in cōitatibus scz nimia
preciositas vestium & ornatus tam viroꝝ quā mulierū ultra statum eorū
Nam & cernuntur tante pompe in quorūdam vestibus quod nec militares
aut principes talibus uti consueverunt & vxores regum & principum
starent stante imo nec tales regunt vte. Contra id petri. non in veste
preciosa. sicut enim in ecclesia deus diuersos gradus instituit scdm sub
& supia. sic vnicuique gradu sibi conueniencia coaptare voluit hoc est in
locis cibus vestibus & ceteris ne confusio esset in ecclesia. sic etiam cas
trinata sua scz dona spūalia diuisit prout voluit scdm pauli sententiam.
alios apostolos alios euāgelistas. 2c. Alios pastores alios doctores ad
eph. iij. Cernuntur pueris ordine quedam mechanice vxores sutorum
tanta preciositate vestiu incedere sicut consulū vxores. & penesice si
militer. Et vna aliā considerans mox sibi cupit adequari in auro mar
garitis sericeis vestibus subductis mardurimis scbolis contra illud.
pmi petri. iij. Quarum non sit extrinsecus capillatura aut circūdatio
auri aut indumēti vestimētoꝝ cultus. In quo prohibitoria exhortatiōe
quilibet se speculari deberet. Ex illa enim supflua cultura multa mala
oriunt opā misericordie minuūtur auaricia & cupiditas acciurendi di
uidas augetur sic quū vix sibi & vxoribus procurare possunt ad
satiandum eorum desiderium. De prouocatione & irritatione ad inconti
nenciam non licet mihi aliqua dicere sed testificetur cuilibet consciēcia
sua & cor suū scdm illud puer. vij. Ecce mulier occurrat ei ornata me
retricio prepatā ad decipiendas animas. Vnde dicit sanctus Thomas
mulier coniugata licite potest opā dare ad hoc ut viro suo placeat ne p
eius contemptū in adulteriu labatur. ideo dicit. i. Cor. vij. Mulier que
nupta est cogitat que mūdi sunt quō placeat viro. Ille autem mulier
res que viros non habent nec volunt habere & sunt in statu non hūdi
non possunt absq; peccato appetere placere viroꝝ aspectibus ad concu
piscendum quia hoc est dare incentiuū pecandi. Et si aliquē hac intē
sione se ornent ut aliquos puocent ad concupiscendū mortaliter peccāt
Si autē ex quadam animi leuitate vel etiam vanitate ppter quandam
animi iactanciam non est semp mortale si quē delectat nosse quod nocumēti
attulerit speciositas mulierum respiciat herodyadem que caput Johis
baptiste abstulit bethsabēe que dauid homicidam & adulterū fecit Tha
mor que fratri suo amon occasionem incestus prebuit. que troyana ci
uitatem destruxit. que salomonem sapientissimū ifatuauit. Mulieres

† hys vestib. nūm
habet vestim

sanza speciosarum
vestitum mulierū

etiam nullo superueniente ornatu ex fomite peccati multorum corda inficiunt
quantomagis si oleum igni apponatur ut ardeat. **Q**uid autem de adulterio
incestu et incontinentia veterum dicam cum etiam nostris temporibus nescio
an aliqua coitas libera sit ab hys vicijs palpare et videre quilibet potest
nec expedit mihi fodere parietem nec necesse est eum fodere. **C**um etiam
ianue apte satis indicant quid de hoc vicio sit sentiendum. **E**xpediret igitur
ut per rectores ciuitatum ponere modum hys ornatibus secundum habitudi-
nem cuiuslibet status. **E**t pena pecuniaria apponere transgressoribus
irremissibiliter persolueda ut audio in quibusdam ciuitatibus praticari.
Et si ulterius velimus oculos mentis attollere indubitanter repimus
sacrascriptura testante quod totius mundi interitus causam sumpsit ex
pulcritudine mulierum. **S**cribitur enim. **Gen.** vi. quod ante diluuium viderunt filij
dei secundum filias hominum secundum **Cayn** quod essent pulcre acceperunt sibi ux-
ores ex omnibus quas elegerant. **E**t exposit diluuium factum est propter in-
continentiam hominum in quo totus mundus perijt. exceptis octo hominibus ut
patet in eodem capitulo et sequentibus. **S**cimus propter quem finem vestes
homini deputate sunt secundum ad tegendam turpitudinem ut in paradiso ade-
re eue ad frigora appellenda et ad calorem seruandum. **S**ed ad ornatum de
per se nisi uxoribus maritorum non repimus in scriptura sancta nisi fallor
esse institutas. **U**nde **Jacob** petiuit ad eo vestimentum quo opiri posset
et **Paulus** ait. habentes alimenta et quibus tegamur hys contenti simus
i. i. thym. vi. **E**st tamen excellentibus personis vestis pretiosior non prohibita
ne vilescat eorum status dummodo sit moderata prefate ueritati testis est
iste. **D**amnate memorie diues epulo qui purpura et bisso fuit vestitus
et propter hoc sepultus est in inferno. **Luce.** xvi. **U**bi soluti sunt doctores di-
latare materiam de vestium habitudine. **T**estis est nihilominus memoria di-
gna **Susanna** de qua scriptura refert quod erat delicata nimis et pulchra
valde. **Danielis.** xiiij. **Q**uo per eius pulcritudinem ipsa remittente duo senes
puerum capti sunt laqueo oculorum suorum. **I**nsuper et **holoernes** princeps mi-
licie **nabuchodonosor** regis et **assuerus** rex tempore **hesdre** regine de
quibus historie autentice late patent.

De alijs reprehensibilibus.

Et si velimus ad mentis intendere ad ortum diuinam scri-
pturam multas enormitates ipse nobis aperit olim fuisse
et nunc forte non minus adhuc existere in ciuitatibus. **D**icit enim
osée. iij. **N**on est veritas. non est misericordia et non est scientia
dei in terra. male dictum et mendacium et homicidium furtum et adulterium
mundauerunt et sanguis sanguinem tetigit et propter hoc lugebit terra et
infirmitur omnis qui habitat in ea utinam propheta veritatis quod dictum

ob qm fura vides